

Ministrstvo za okolje in prostor

Dunajska cesta 48
1000 Ljubljana

Fort Collins, Ljubljana, Barcelona, 29. 9. 2020

Pripombe in predlogi na osnutek o dolgoročni podnebni strategiji Slovenije

Spoštovani!

Pišemo vam v zvezi s tekočo javno razpravo o osnutku podnebne strategije, ki je bila objavljena na vaši spletni strani.

Slovenija je v referenčnem letu 1990 prispevala 18,6 Mt emisij CO₂ ekv. Glede na Nacionalni energetske in podnebni načrt (NEPN), sprejet 28. 2. 2020, pa predvidevamo leta 2030 izpuste 13,1 Mt emisij CO₂ ekv. To pomeni zgolj 30% znižanje emisij glede na referenčno leto. Naši cilji so preskromni in niso v skladu s cilji Evropske komisije. Ta je pred dvema tednoma predstavila načrt, kako zmanjšati emisije toplogrednih plinov za vsaj 55% do leta 2030 v primerjavi z vrednostmi iz leta 1990. Okoljski odbor Evropskega parlamenta predlaga zmanjšanje emisij celo za 60% do leta 2030.

Naši cilji tudi niso v skladu s Pariškim podnebnim sporazumom, ki nam nalaga, da omejimo dvig globalne povprečne temperature na največ 2°C napram predindustrijski dobi, pri čemer stremimo k 1,5°C, ki je še zadnja občutno bolj varna meja segretja planeta. Če ne želimo preseči te meje, moramo emisije vsako leto med 2020 in 2030 na svetovni ravni zmanjšati za okrog 7%, oziroma za 55% med 2020 in 2030, kar pomeni, da nam ta cilj že polzi iz rok. Če ne želimo preseči meje 2°C, moramo globalno zmanjšati emisije za 3,8% letno oz. za 32% med 2020 in 2030. Slovenija torej svetovnega bremena s svojim premalo ambicioznim načrtom (21% zmanjšanje med letoma 2020 in 2030) ne deli, pa čeprav je med državami, ki imajo največje kumulativne emisije na prebivalca.

Ob tem je potrebno poudariti, da klimatski modeli v zadnji primerjalni študiji (CMIP6) kažejo na to, da bo dvig temperature še bolj drastičen, kot so kazale dosedajšnje projekcije.

Menimo, da v dokumentu manjkajo marsikateri ukrepi za znižanje ogljičnega odtisa, nekateri ukrepi pa niso dovolj ambiciozni. V spodnjih alinejah smo zato navedli dodatne ukrepe, za katere menimo, da bi morali biti zajeti v dokumentu podnebne strategije, predlagamo pa tudi druge potencialne izboljšave dokumenta.

- Glavna pomanjkljivost osnutka je odsotnost davka na ogljik, ki lahko učinkovito pomaga pri zmanjševanju ogljičnega odtisa, v kolikor je zastavljen na pravičen način, kot je npr. razdelitev prihodkov od davka na ogljik enakomerno med prebivalce. Številne študije kažejo, da je pravočasno razogljčenje brez uvedbe davka na ogljik malo verjetno.
- Velike rezerve pri hitrejšem razogljčenju so prisotne pri prometu. V osnutku predvideno zmanjševanje izpustov iz prometa je prepočasno (do leta 2030 celo pričakujemo povečanje teh izpustov), hkrati pa so načrti za krepitev javnega prevoza in elektrifikacije prevoznih sredstev nezadostni. Prelaganje zmanjševanja emisij v prometu na obdobje po letu 2030 postavlja celotno strategijo pod vprašaj, saj ni jasno, s kakšnimi ukrepi se bo sektor povsem razogljčil v letih 2030-2050. Nedavne raziskave opozarjajo,

da so v prometu potrebne takojšnje in daljnosežne strategije za zmanjšanje emisij, v kolikor želimo izpolniti Pariške cilje. Ugotavljamo, da načrtov za spodbujanje rabe javnih prevoznih sredstev preko subvencij v osnutku sploh ni. Tu lahko izpostavimo primer Estonije, kjer so karte za javni prevoz brezplačne na ravni države, kar je vodilo v večjo uporabo javnega prevoza.

- Opustitev termoelektrarn bi se morala zgoditi do leta 2030 in ne do leta 2050, kot predvideva trenutni osnutek, če želimo doseči zaveze iz Pariškega sporazuma.
- Odločitev o gradnji drugega bloka nuklearne elektrarne Krško ne more biti temelj podnebne strategije. Ključni za izpolnitev Pariških ciljev so ukrepi v letih 2020-2030. Odločitev o gradnji drugega bloka je sicer lahko del dolgoročne podnebne strategije, vendar je v trenutnem kontekstu odločitev do leta 2027 prepozna, da bi imela pomembne učinke pri zmanjšanju kumulativnih emisij do 2050, sploh pa ne bo imela nobenih učinkov na zmanjšanje emisij do leta 2030, ko elektrarna sploh še ne bo zgrajena. Zmanjšanje izpustov za 55% do leta 2030 glede na leto 1990 je mogoče ob investicijah v obnovljive vire energije, ki bi obsegale med 1% in 1.5% BDP na leto.
- Načrti za umestitev objektov za pridobivanje energije iz obnovljivih virov morajo biti skladni z ostalimi cilji trajnostnega razvoja, kot je ohranjanje naravne biodiverzitete ter zaščitenih območij. Predpostavka, da moramo za boj proti podnebnim spremembam sprejeti ukrepe, ki vodijo v uničenje naravne dediščine, je nesprejemljiva in nasprotuje temeljnemu načelom trajnostnega razvoja.
- Trajnostni učinki naprednih biogoriv za zmanjševanje izpustov so predmet široke razprave v stroki, zato visok delež teh goriv v scenarijih postavlja pod vprašaj kredibilnost same strategije. Priporočamo, da pripravite alternativni scenarij, v katerem zmanjšate uporabo biogoriv in date več poudarka prehodu na druge brezogljične vire energije.
- Pri navedbah o delu od doma ste omenili, da bi se do leta 2050 do en dan na teden delalo od doma. Naše mnenje je, da bi se delo od doma moralo uvesti mnogo hitreje (v naslednjih nekaj letih), hkrati pa naj bo delo od doma (kjer je to seveda mogoče) dovoljeno vsaj 2 dneva na teden. Pri tem naj nam bo vodilo izkušnja s COVID-19, ki kaže na to, da se produktivnost pri delu od doma v mnogih primerih ni zmanjšala.
- Pri odseku za prilagajanje na podnebne spremembe bi bilo potrebno dodatno omeniti vsaj še prilaganje v zdravstvu (zaradi vedno hujših vlažnih vročinskih valov poleti) in v turizmu (zaradi vedno slabše zimske turistične sezone).

Z upanjem, da bomo trenutno zastavljene cilje nadgradili in predvsem kasneje uresničili, vas lepo pozdravljamo,

Dr. Lina Boljka (Department of Atmospheric Science, Colorado State University)

Dr. Žiga Zaplotnik (Fakulteta za matematiko in fiziko, Univerza v Ljubljani)

Aljoša Slameršak, M.Sc. Climate Studies, M.Sc. Environmental Sciences - Environmental Economics (Institute of Environmental Science and Technology, Autonomous University of Barcelona)

Nina Črnivec, M.Sc. Meteorology (Agencija RS za okolje)